

tussen Duin & Dijk

Themanummer

Wintervogels

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 15 4 ● 2016

● Foto: Harm Niesen.

Frater

De frater is verwant aan de kneu. Hoewel wij de soort in Europa vooral als een noordelijke soort kennen, komt de frater ook voor in een enorm groot gebied in Azië. Er worden negen ondersoorten onderscheiden, waarvan er twee in Nederland voorkomen: de nominaatvorm (*flavirostris*), broedvogel in Noorwegen, Noord-Zweden, Finland en Noord-Rusland, en de Britse frater (*pipilans*), broedvogel

van Ierland, Schotland en Engeland. Fraters zijn typische wintergasten die in oktober komen en in maart, april vertrekken. De belangrijkste overwinteringsgebieden van de frater liggen in het Duitse en Deense waddengebied. Fraters zijn vooral te vinden langs de kust. Je kunt ze aantreffen in kwelders, stoppelvelden met kruiden, braakliggende terreinen met ruigte en jonge bosaanplant. Het zijn zaadeters die aan de kust regelmatig optrekken

met strandleeuweriken en sneeuwgorsen en in het binnenland vaak met keep, groenling en kneu. Op kwelders en groene stranden leven ze van zaden van zoutminnende planten, zoals zeekraal en zeeaster, in het binnenland ook van graan en zaden van kruiden als melde.

Voorkomen

De frater is een bijzonder schaarse soort in Noord-Holland, met een zeer beperkte verspreiding. Hij is slechts aantreffen in 19 atlasblokken (12%), die vrijwel alle direct aan de Waddenkust liggen: Texel (vooral Slufter, Polder Eijerland en De Schorren/De Eendracht) en tussen Den Helder (Balgzand) en Wieringen (kwelders bij Den Oever). Opvallend is het volledig ontbreken van de frater langs de Noordzeekust van het vasteland van Noord-Holland, dit in tegenstelling tot de sneeuwgors. De aantallen zijn over het algemeen gering, alleen op het Balgzand werd een aantalsklasse van 101-250 exemplaren opgegeven. De aantallen fraters pieken al in november, om daarna vrij snel af te nemen.

Veranderingen

Sinds 1978-1983 zijn de aantallen fraters zeer sterk afgenomen. Ruim dertig jaar geleden werd de soort in grote delen van Noord-Holland nog waargenomen. Opvallend was toen het voorkomen langs de hele Noordzeekust, in grootstedelijke gebieden (Amsterdam) en zelfs in het Gooi. In Huizen sliepen de fraters destijds op daken, een verschijnsel dat ook bekend is uit bijvoorbeeld Berlijn. Hoewel er uit het verleden gevallen bekend zijn van groepen kneuen die voor fraters werden aangezien, is de afname zeker reëel. Er waren toentertijd bijvoorbeeld in het Westelijk Havengebied veel braakliggende terreinen waar fraters voorkwamen. De achteruitgang van de soort in de laatste decennia is in het hele Noordwest-Europese overwinteringsgebied vastgesteld. De oorzaken hiervan zijn niet duidelijk.

Ruud van Beusekom

